Meşveretin fazileti ve hükmü

Malatya'dan İhsan Sarı: "Meşveretin de namaz gibi farz olduğu söyleniyor. Bu doğru mu? Meşveretsiz yaptığımız işlerden ne derece sorumluyuz?"

MEŞVERET, ALLAH'IN EMRİDİR

Allah meşveret etmekten müstağnîdir. Fakat insanı, meleklerle 'meşveret ettikten' sonra yarattı. Allah'ın meşverete ihtiyacı elbette yoktu. Fakat Allah kâinata meyve olarak yaratacağı bu yeni cinsin hayatında, önemli bir karar merkezi olarak meşveretin hâkim olmasını istiyordu.

Bunun için de emretmek yerine, ilk örneği bizzat Kendi Zat-ı Uluhiyeti verdi. Yani meşvereti emretmekten öte, bizzat Kendisi buna örneklik etti, öncülük etti, fiiliyle kılavuzluk etti.

ALLAH, İHTİYACI OLMADIĞI HALDE MELEKLERLE MEŞVERET ETTİ

İlgili âyetler aynen şöyledir:
"Hani, Rabbin meleklere, 'Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım' demişti.

Melekler:
'Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima Seni tesbih ve takdis ediyoruz.' dediler.

Allah da:
'Ben sizin bilmediğinizi bilirim' dedi."
Allah, Âdem'e bütün esmayı öğretti. Sonra onları meleklere göstererek,
'Eğer doğru söylüyorsanız, haydi bana bunların isimlerini söyleyin' dedi.

Melekler:

'Seni bütün eksikliklerden tenzih ederiz. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz Sen Âlim ve Hakîm'sin' dediler.1

Bediüzzaman Hazretleri de, bu âyetlerle ilgili olarak, "..müşâvere [meşveret] üslûbunu insanlara öğretmek içindir. Yoksa Cenâb-ı Hak, müşâvereden münezzehtir"2 demektedir.

KUR’ÂN, MEŞVERETİ EMREDİYOR

Kur’ân iki âyetiyle meşvereti emrediyor. İşte âyetler:
“Ve emruhum şûrâ beynehum”
(Onların işleri şûrâ iledir.)3
“Ve şâvirhum fi’l-emr”
(İş konusunda onlarla müşavere et.)4

Peygamber Efendimiz (asm) kendisine vahiy gelip durduğu halde, hiç ihtiyacı yokken, sırf ümmete örnek olmak için ashabıyla birçok kere meşveret etti. Ve meşveret sonucunda karşı görüşü uygun buldu.

Meselâ Bedir Savaşında ordunun karargâhını meşveret sonucunda belirledi. Uhud Savaşına katılmaya meşveret sonucunda karar verdi. Hendek Savaşının şeklini meşveret sonucuna göre tesbit etti.

BEDİÜZZAMAN, MEŞVERETİ TESİS ETTİ

Bediüzzaman geriye bir halife bırakmadı; iman ve Kur’ân hizmetini meşveret temelinde yürütülecek biçimde tesis etti.

Meselâ Bediüzzaman, talebelerinin hizmette münakaşasız meşveret etmelerini istiyor ve “Kararınızı kabul ederim.” diyor.5 Meşveretin şahs-ı maneviyi temsil ettiğini6 ifade ederek, “Medar-ı niza bir mesele varsa meşveret ediniz”7 diyor. “Siz, meşveretle ne lâzımsa yaparsınız. Fakat ihtiyatla, telaşsız, velveleye vermemek lâzım!”8 diye de ikaz ediyor.

Nakş-ı i’câzı göstermek tarzında bir Kur’ân yazmaya meşveretle karar veriyor.9
Örnekleri arttırmak mümkündür.

MEŞVERETİN HÜKMÜ

İman ve Kur’ân hizmetinde meşveret, şahs-ı mânevînin içtihadı hükmündedir. Malûm, içtihatta isabet eden iki sevap alır; isabet etmeyen içtihat etmesinin karşılığı olarak bir sevap alır.

Meşveret eden ise isabet etmese bile, hem içtihat sevabı, hem meşveret sevabı olmak üzere iki sevap alır. İsabet etmesi durumunda ise üç sevap alır.

Münferit hareketlerimizde, yani meşveretsiz işlerimizde yanılma riski çok yüksektir. Buna bağlı olarak mesuliyet de çok yüksektir. Fakat meşverette yanılma riski çok düşüktür. Mesuliyet ise hiç yoktur!

Risale-i Nur Talebesi için Risale-i Nur hizmeti farz-ı ayn bir hizmettir. Çünkü cihaddır. Risale-i Nur Talebesinin, Risale-i Nur hizmeti için yapacağı meşveret de farz-ı ayn hükmündedir.

Dipnotlar:

1- Bakara Sûresi: 30, 31.
2- İşârâtü'l-İ'câz, s. 251.
3- Şûrâ Sûresi: 38.
4- Âl-i İmran Sûresi: 155.
5- Şuâlar, s. 289, 423.
6- Kastamonu Lâhikası, s. 95.
7- Kastamonu Lâhikası, s. 181.
8- Emirdağ Lâhikası, s. 125.
9- Mektubât, s. 394; Barla Lâhikası, s. 166.